35. 2

DE

VERA

MEDICINAE ORIGINE

POTIORIBVSQVE EIVS

AD HIPPOCRATIS VSQVE TEMPORA

INCREMENTIS

DIATRIBE

AVCTORE

D. FRIDERICO BOERNERO

PROF. PVBL. EXTRAORD. ACAD. NAT. CVRIOS. CAESAREAE SODALI

SOCIETATVMQVE TEVTONICARVM IENENSIS GOETTINGENSIS HELMSTADIENSIS ET BONARVM ARTIVM LIPSIENSIS MEMBRO HONORARIO.

VITEMBERGAE D. XXIX. NOV. MDCCLIV.

PRELO EPHRAIM GOTTLOB EICHSFELDI

ACADEMIAE A TYPIS.

DE

VERA MEDICINAE ORIGINE ET POTIORIBVS ILLIVS AD HIPPOCRATIS VSQVE TEMPORA INCREMENTIS.

Tenuia admodum, uti rerum, quas ad ſummum fere aeuo noſtro perueniſſe videmus faſtigium, factarum omnium, ita artium etiam, ſcientiarum atque diſciplinarum fuiſſe principia, obſcuroſque perſaepe et fabuloſiſſimis conſpurcatos enarrationibus illarum natales, res eſt tam certa experientiaeque et ſapientiſſimorum mortalium confirmata conſenſu, ut uberiori illa plane non indigeat probatione. Exemplum in praeſenti, ut reliquas taceamus, ſumere liceat ab arte noſtra, *quae*, teſte APVLEIO, *non exitio, ſed ſaluti hominum quaeſita eſt*, ab arte inquam medica, omnium

um reliquarum, quas unquam humanum excogitauit ingenium, non antiquissima solum, verum etiam propter utilitatem, necessitatem atque dignitatem suam praestantissima nobilissimaque. Ad huius enim si respiciamus originem ultimamque illius si repetamus memoriam, tam obscuram totque obrutam eam deprehendes fabulis; tot contradictionibus, ut parum etiam absit, quin praestantia sua inde aliqua ex parte defraudare ausi sint eam, qui nihil intactum sinere solent, salesque suos in arguendis artibus prodigunt, ridiculi homines.

Animalia primos medicam artem docuisse mortales, antiquissimum, sed, ni fallor, fabulosissimum quoque commentum est. Sanguine enim abundantem *Hippopotamum* in acutas Nili insilire harundines superfluique sibi humoris elicere partem, indeque venaesectioni, maximo atque opportuno satis interdum artis subsidio, dedisse originem, PLINIVS auctor est, (a) summus anilium fabularum amator. *Ibidem* autem aquam iniurgitando feces primarum viarum eluere et euacuare; (b) *canem* ventriculum onere suo liberaturum, esu grami-

(a) *Hist. Nat. Lib. VIII. cap.* 26. Hippopotamus, *inquit*, in quadam medendi parte etiam magister exstitit. Assidua namque satietate obesus exit in littus, recentes harundinum caesuras speculatus. Atque ubi acutissimam vidit stirpem, imprimens corpus, venam quandam in crure vulnerat atque ita profluuio sanguinis morbidum alias corpus exonerat et plagam rursus limo obducit. *Hinc* IO. HENR. SCHVLZE *Histor. Medic. p.* 38. non obscure haec verba significare *putat*; quod non solum praeseruatiue, verum etiam ad morborum curationem remedio hoc uti didicerint animalis huius exemplo Aegyptii, apud quos scilicet primum in usum vocatam fuisse venae sectionem constat.

(b) Testes sunt idem PLINIVS *loc. cit. cap.* 27. *ubi*: simile quiddam (sc. ar-

graminis ad vomitum compelli, indeque per purgantia et emetica medicamenta, labefactatae mortalium ſanitati ſuccurrendi ortam eſſe conſuetudinem, referunt alii, qui bruta animalia hominibus aliqua ex parte prudentiora eſſe probare inde videntur, ipſi tamen naſo ornati adunco animalibus forſitan adhuc ſunt inferiores. Tum forte obſeruatum fuit porro, *bufonem* ab aranea ictum plantaginis maioris radice vulneri ſuo mederi, *ceruum* pro eodem ſcopo quaerere dictamnum, laſciuamque *capram* caligine aut ſuffuſione potius oculorum laborantem iunco aculeato in oculum immiſſo recipere viſum, (c) idque genus alia: et hic haud defuerunt, qui varias inde Medicinae et Chirurgiae conſtitutas fuiſſe partes maximo confirmarunt conatu. At enim vero, non tam deformis et ſpectro ſimillimae faciei artis noſtrae eſt origo. Longe maioris illa eſt dignitatis, longe eminentioris praeſtantiae. Quamquam enim lubentiſſime conceſſerim, dedecori nequaquam fuiſſe

(ſc. artis medendi partem) *inquit* volucris in eadem Aegypto monſtrauit, quae vocatur *Ibis*, roſtri aduncitate per eam ſe perluens partem, qua reddi ciborum onera maxime ſalubre eſt. AELIANVS *Hiſt. animal. Libr. II. cap.* 35. Αἰγύπτιοι, inquit, κλυσματα και καθαρσιν γαστρος ουκ εκ επινοιας τινος ανθρωπινης λεγουσι μαθειν. διδασκαλον δε σφισι του ιαματος τουδε την Ἶβιν ᾀδουσι. adde PLVTARCHVM *de Iſide et Oſiride* prope finem.

(c) PLINIVS *loc. cit. Lib. VIII. cap.* 50. et AELIANVS *Hiſt. Animal. Lib. VII. cap.* 14. quem poſteriorem locum docte et eleganter, uti ſemper ſolet, expoſuit nuper admodum, *Magnificus* noſter in hac Alma Profeſſor Medicus Primarius, *Illuſtris* D. DANIEL WILHELMVS TRILLERVS, Progr. Acad. de *Scarificationis oculorum hiſtoria, antiquitate et origine.* Viteb. 1754. ubi ſatis magnum etiam antiqui pariter atque recentioris aeui auctorum exhibuit Catalogum, qui animalia tanquam ſalutiferorum remediorum inuentores in medium produxere.

primis noſtris maioribus, ſi ex omnibus rebus nulla etiam vita praeditis, ita ex animalibus etiam hauſerint illi quaedam, quae emolumento ſibi putarent: hoc tamen vix ac ne vix quidem perſuadere mihi poſſum, tam obeſae naris illos fuiſſe, ut coeco quaſi exemplo imitati animalia arti hac ratione dederint originem, cum, quae enarrauimus, geometrica, ne dum hiſtorica veritate partim nondum conſpicua ſint, partim, ſi fide etiam ſua defraudanda quaedam non ſint, dubium tamen utique adhuc moueri queat, an ita comparata ſint, ut primi artis inuentores naturae veſtigia per tam varias atque inſignes veritates ubique obvia, per eaſdem, et non per ſimiles potius meliori ratione ſtabiliendas leges ſequuti ad corpora ſua applicarint. Exulent igitur ex eorum claſſe, quae arti dediſſe dicuntur originem, animalia! Exulent et reliquae fabulae atque coniecturae, quibus obſcuriores redduntur artis natales, quaſque in praeſenti omittens uberiore aliquando examine excutiendas reſeruo.

Longe enim auguſtiora, quae Aegyptii, Graeci atque Romani fecerunt, artis ad ſe nos inuitant initia. Hi quippe primos ſuos natales non ab animalibus, ſed ab ipſis Diis Deabuſque, commentitiis quamquam ut plurimum fictiſque numinibus, artem traxiſſe medicam, ſummo ſibi et aliis perſuaſerunt conatu, (d) certiſſimo documento, quantae apud has gentes fuerit illa auctoritatis. Et quamuis neutiquam de hiſce quoque natalibus ſit inficiandum, maxime fabuloſae eos eſſe originis: a vero tamen alienum eſſe non puto, ſub ipſis his fabulis

(d) Vid. CICERO *Quaeſtion. Tuſcul. Lib. III. cap. I.* HIPPOCRATES de *veteri medicina* edit. Linden Tom. I. p. 27. *καὶ ἀνῆθησαν ἀξίην τὴν τέχνην Θεῷ προσθῆναι, ὡς καὶ νομίζεται.*

bulis veri aliquid latere, et ex ipſo hoc Deorum Dearumque, quibus morborum curam commiſit temporum illorum ſuperſtitio, numero plures fuiſſe et ipſa arte medendi claros et eiuſmodi beneficiis excellentes viros foeminaſque, quibus dein poſt obitum diuini habiti ſunt honores inſtructis templis variiſque caerimoniis quam maxime conſpicui. Non igitur mirum eſt, ſi mox API, ſeu SERAPI, vel OSIRIDI, mox ISIDI illius coniugi, (e) inuentae medicinae gloriam tributam fuiſſe; mox inventoribus illius annumeratum legimus BACCHVM, ARABVM, et HERMETEM, ſiue MERCVRIVM, quem Teutonem noſtrum fuiſſe quidam aſſerunt. Non mirum, ſi nunc PALLAS, ſive MINERVA, nunc IVNO, nunc DIANA, nunc PROMETHEVS atque TELESPHORVS artis ſalutaris celebrantur auctores. Non mirum, ſi nunc AESCVLAPIVM, (f) nunc filias eius, HYGAEAM atque PANACEAM, nunc denique CHIRONEM illum CENTAVRVM, (g) in numero numinum medicorum inuenimus. Aſt quis, cum tanta illorum ſit copia tamque inſignis multitudo, omnia illa enumerare poteſt; quis Deos Deaſque omnes, a quibus inuen-

(e) Vid. ſi placet, EBERH. RVD. ROTH, diſſertat. *de Oſiride, Iſide, Horo ac Typhone diis olim Aegyptiis.* Ienae 1671. ADAM. TRIBECHOVII *Moyſes Mizraim Aegyptiorum Oſiris.* Kiloniae, 1671. IO. LEHMANNI diſp. *de Serapide, Aegypti Deo maximo.* Witteb 1666 HENR. IAC. van BASHVYSEN *de Iſide magna Dearum matre* Serneſt. 1719.

(f) Vid. IO. ALB. SEBIZII *diſſ. de Aeſculapio inuentore medicinae,* Argentor. 1669. IO. CONR. SCHWARZII *diſp. de Aeſculapio et Hygaea φιλανθρωποις,* Altorf. 1725. IO. GODOFR. GVNZII *diſp. de facibus in ſacris Aeſculapii* Lipſ. 1737. IO. CHR. MESSERSCHMIDII *Aeſculapius Σωτηρ,* Halae 1752.

(g) AVG. QVIR. RIVINI diſſ. *de Chirone Centauro,* Lipſ. 1694.

uenta esse creditur, recensere valet? Nec etiam opus est, cum partim ex instituto praeclare iam hac opera perfunctos esse constet, viros omni liberali doctrina abundantes et nostra laude maiores, IO. FRIDERICVM MAYERVM, (h) IO. HENRICVM a SEELEN, (i) DANIELEM VINCKIVM (k) et CAROLVM FRIDERICVM HVNDERTMARKIVM, (l) Hermetem Trismegistum rediuiuum; partim ipsa etiam haec origo, inter suauia, quibus delectatur antiquitas, numeranda sit somnia religiosaque illa, quibus cultum Deorum amplificare studebant, figmenta. Vnicus modo superest ex eorum classe, omni silentio plane non praetereundus, qui a pluris non gentilibus solum, verum etiam, qui comparandi illis sunt, poetis, vti reliquarum fere omnium artium, ita medicae etiam celebratur auctor inuentorque HORVS, qui proinde etiam PAEON, notiori autem nomine vocatur APOLLO. Et sane hic etiam, si quidam, omnium illorum est antiquissimus, et is quidem, cui caeteri omnes, qui medicae artis aliquid inuenerunt, debuisse gloriam atque reuerentiam, uno fere profitentur ore, adeo, ut nomen etiam suum a medendi facultate sortitum fuisse, quibusdam visum fuerit; (m) ab aliis, quod medicorum filiis medicamenta suppeditet,

(h) Diss. *de valetudinis Diis Deabusque.* Lips. 1690.

(i) Diss. *de Diis Deabusque veterum gentium medicis.*

(k) *Amoenitat. philolog. medicis, in quibus Medicina a servitute liberatur, Trai. ad Rhen.* 1730. 8. *Sect. I. cap.* I.

(l) Exercitat. *de principibus diis artis medicae tutelaribus apud veteres Graecos atque Romanos*; Lips. 1735.

(m) Ita enim EVSEBIVS *Praep. evang. Lib. III. cap. I.* ὡς ἀπαλλάττων, καὶ ἀπολύων τῶν περὶ σῶμα νοσηματικῶν παθῶν, quoniam quasi corporis aegritudinum solutor sit atque propulsator.

peditet, creditum ſit; (n) alii iterum, quod idcirco etiam iuuenis pingi ſoleat imberbis, quoniam mortales in perpetua conſeruet iuuentute, ſerpentem autem habeat comitem, propterea quod hic pelle quotannis exuta artem referat, cuius ope ſenectutis veluti deponantur exuuiae, putauerint; et ab HIPPOCRATE denique ipſo, tam religioſo affectus fuerit cultu, ut in illo, quo ſe et diſcipulos ſuos ad vitam medico dignam obſtrinxit, iuramento, tanquam DEVS etiam primarius atque tutelaris fuerit habitus. (o) At tranſeant etiam haec de Diis Deabuſque fabuloſa commenta ſuauiaque ſomnia! tranſeat et ipſe Apollo! Quid opus eſt ex tam longinquo rem arceſſere?

Condita eſt potius, ſi accuratiori, veram eius originem, mentis contemplemur indagine, medicina a DEO cum condito mundo, (p) ſummoque et laudibus non ſatis

ex-

(n) Hinc EVRIPIDES canit *Alceſtid. v.* 969.

ὅσα Φοῖβος,
Ἀσκληπιάδαισι παρέδωκε
Φάρμακα, πολυπόνοις
Ἀντιτεμὼν βροτοῖσι.

et CALLIMACHVS, hymn. in Apoll.

ἐκ δενυ Φοίβου
Ἰητροὶ δεδάασιν ἀνάβλησιν θανάτοιο.

(o) Plura de Apolline videre licet apud MEIBOMIVM *in Iureiurando Hippocr.* et SPANHEMIVM ad *Callimach.* inprimis vero adeundus eſt Vir clariſſimus mihique amiciſſimus IO. CHRISTIANVS LEVSCHNERVS, in elegantiſſimo commentario, *de Apolline medico apud veteres principe* Hirſchberg. 1749.

(p) Quare etiam non a Iudaeis ſolum aliiſque gentibus Deo eam immortali in acceptis relatam fuiſſe conſtat, licet, quo potiſſimum nomine tanti IPSVM beneficii agnoſcere debeant auctorem, impie partim, partim ſto-

lide

extollendo beneficio, in humanae miseriae mortalibus largita solatium. Non autem, sicuti etiam facile visu est, persuadeat sibi quispiam, primis statim temporibus eandem artem nostram habuisse faciem, qua hodie pollet. Accepit eam potius postero demum die, propria mortalium culpa atque negligentia. Quamquam enim neutiquam plane sit negandum, nihil plane in latissime patente hoc rerum naturalium inueniri uniuerso, cui non larga manu DIVINVM NVMEN ad medendum indidisset facultatem, omniaque iam primis statim temporibus, quibus hodie gaudemus, simplicia adfuisse medicamenta, siue spectes ea, quae interiora scrutando terrae, ex eius eruimus visceribus multoque in nostros usus conuertimus labore; siue ea, quae multifaria nobis latissimeque patens natura vegetabilium, herbarum atque radicum suppeditat beneficio, omnium, ni fallor, optima; siue etiam,

lide satis intellexisse eos videamus: verum etiam consentientes hac in re videmus ipsos coetus Christiani antiquioris antistites, quos Patres vocamus, *Augustinum* inprimis et *Basilium Magnum.*) Ex recentioribus autem, qui nobiscum sentiunt, inprimis nominandus venit et nequaquam silentio praetereundus, aeternum illud Almae nostrae decus atque ornamentum, PHILIPPVS MELANTHON. Hic enim *Declamat. Tom. III, p.* 105. *In medicina*, praeclare ait, *tantam senserunt veteres vim, ut neminem mortalium dignum ducerent, cui tantum beneficium acceptum ferrent, sed magno consensu iudicarent, a DEO repertam exhibitamque fuisse.* Plura qui hoc de argumento nosse cupit, adeat SCHVLZIVM, *loc. cit.* statim ab initio. GEORG. ERNESTVM STAHLIVM Disp. *de DEO auctore verae medicinae.* Halae 1712. et inprimis etiam Virum Summe Venerabilem ac praeclare doctum, Eccles. Belzigensis hodie Superintendentem grauissimum, Lycei olim Torgauiensis Rectorem meritissimum, MICH. HENR. REINHARDVM, Praeceptorem meum omni pietate aeternum colendum, Disp. *de Medicinae originibus sacris.* Torgauiae 1736. habit.

etiam, quae porrigunt nobis aquae; siue denique, quae ab ipsis accipimus animantibus: omnibus tamen his remediis, nec non medicis etiam ipsis atque iatroaliptis carere poterant diuino beneficio bonoque suo emolumento illorum temporum homines, qui a sanis atque robustis parentibus nati, non aere solum puro coeloque fruebantur salubri, verum etiam victu simplici vitam sustentantes suam herbisque et radicibus ad compescendam famem, aqua ad depellendam sitim (q) contenti, nulla voluptatis labe, nullis per luxuriam et artem corruptis cibis, nec caeteris, quae nostro aeuo sanitatem deprauant quibusque morborum nutriuntur semina, obstaculis, (r) luxu, intemperantia, otio corpora sua effeminabant; sed vitam agebant tranquillam laboribusque consue-

(q) Num ante uniuersalem illam inundationem ab omni carnis esu abstinuerint homines solisque vesci soliti fuerint herbis, radicibus atque fructibus, indeque suam acquisiuerint longaeuitatem, diu quidem inter eruditos fuit certatum, et adhuc sub iudice lis esse videtur. Sed ego quidem de rei veritate certo certius sum persuasus, nullis plane carnibus ad compescendam famem primos homines usos fuisse. Provoco enim non solum ad satis luculenta Scripturae Sacrae loca, *Genes. I*, 29. *coll. IX*, 3: Sed ex ipsa etiam, dicta iam longaeuitate, postero die sensim sensimque imminuta, eorumque, qui adhuc hodie victu hoc simplici contenti sunt, colligo senectute. Immo nec vini etiam usum, quem nos habemus, ante Noachi tempora notum illis fuisse, persuasum mihi habeo, sed uuis tantum, ut reliquis fructibus, usos fuisse credo. Plura de hoc argumento acriter atque docte disputat b. ANDR. OTTOM. GOELICKE Medicus Viadrinus nuper clarissimus, *Histor. Medicinae Vniu.* Frf. 1717. 8. p. 9. sqq. nobis ipsis autem uberius de eo mentem exponere, alia occasione constitutum est.

(r) De his quidem eleganter et docte, uti semper solet, exponit Illustris Vir, ANTONIVS GVILIELMVS PLAZ, Medicus Lipsiensis, eruditissimo commentario *de iucundis morborum caussis* Lips. 1753.

tam et a morbis liberam, (s) exhaustis vero demum successiue viribus, lenta quasi dies suos obierunt morte. Haud igitur perperam facturum me arbitror, si primam hanc priorum hominum medicinam, circa eam solummodo occupatam fuisse partem affirmauerim, quae legitimum rerum sic dictarum sex non naturalium usum, indeque prouenientem bonam valetudinem interpretatur, hoc est *Diaeteticam*. Hancque tam diu etiam excoluerunt conseruaruntque, quamdiu antiquis illis regulis contenti noua nec ciborum genera quaesiuerunt, qualia nostrum inprimis nimis curiosum seculum studiose satis excogitare solet, nec aliis, quae luxu, atque intemperantia nutriuntur, se dederunt vitiis. Quam primum autem post uniuersalem illam toti mortalium generi, uniuersoque terrarum orbi tam aduersam inundationem, non aeris solum ipsius conditio penitus inuersa, coelumque, antea saluberrimum, plane esset immutatum; verum et homines paterna auitaque relinquerent vestigia: ceperunt paullatim hinc inde morbi nec visi antea unquam, nec auditi, corporibus mortalium fieri infesti, crescentibusque his, ex neglecta prioris illius aeui sobrietate, ortis aegritudinibus, creuit etiam, cum ex ingenito vitae conseruandae atque prolongandae studio incrementis illorum obstare cuperent, magis in dies medicina; creuit remediorum in spem morbos depellendi explorato-

(s) Nolit autem quispiam credere, ac si ab omnibus morbis cum HIER. MERCVRIALI *Artis Gymn. Lib. I. cap.* I. plane immunes fuisse crediderim homines illos primos. Praeter enim varias laesiones externas, de quibus dein, et internis, quamuis non sua culpa, affligi potuerunt morbis; an vero tot etiam tamque diuersis illorum generibus, ut nos, obnoxii fuerint, sua iam aetate PLATO dubitauit, et ego mihi vix etiam ac ne vix quidem persuadere possum.

ratorum eiſque oppoſitorum notitia; ipſaque ars aliam paullatim, an meliorem dicam, an peiorem, anceps haereo, magis magiſque obtinuit formam. Videntur tamen, niſi plane eiuſdem, cuius diaetetica eſt, non tamen longe inferioris aetatis, aliae etiam adhuc eſſe artis medicae diſciplinae, illa nempe, quae partium corporis noſtri nos docet uſum, hoc eſt, *Phyſiologia*, illaque, quae manu medetur et circa laeſiones verſatur externas, ſiue *Chirurgia*. *Illud* quidem ipſa teſtatur natura humana, cum non negandum ſit, varias cordatiſſimos illos noſtros maiores, cum mutuo ſe contemplarentur, amplecterentur atque coirent quoque, expertos eſſe actiones, quae huius vel illius partis oeconomiam naturalem exponunt: *Hoc* autem inde facili colligere poſſumus negotio, quoniam, uti iam oſtendimus, firmis et ſolidis adhuc gaudentes corporibus ciboque facili et per artem et voluptatem non corrupto contenti, illis artis partibus, quae luxu et intemperantia potiſſimum nutriuntur, non tam opus habuiſſe videntur; externis vero quibuſcunque laeſionibus, vulneribus, luxationibus, fracturis, ex laboribus atque itineribus, quae ſuſcipiebant, vix euitandis, facillime obnoxii eſſe potuerunt, ne de ira in praeſenti dicam, inuidia, rerum auiditate aliiſque, quae rixis, litibus belliſque dederunt occaſionem, vitiis, pluſque hominum inficere potuerunt animos, quam omnis mollities, luxuria atque libidinis cura; aut id commemorem, quod antiquiſſimae originis ea quoque Chirurgiae ſit pars, qua parturientibus ſuccurrere conſueſcimus foeminis, ipſeque Adamus princeps τῶν μαιευόντων καὶ τῶν ὀμφαλοτόμων fuiſſe videatur. Teſtes autem inſuper etiam hac in re prouoco vetuſtiſſima hiſtoriarum monumenta, quae uno quaſi omnia hanc Chi-

 rurgi-

rurgiae aetatem affirmant ore, quod ſcilicet arti illa medicae praebuerit initia, et inter caeteras, quas medici hodie tractant diſciplinas, omnium inuenta ſit primum, (t) quinimmo antiquiſſimi etiam, qui medicorum nomine inclaruerunt, praeter herbas, quas in curandis vulneribus applicabant, (u) nihil fere in reliquis medicinae partibus praeſtiterint, hincque vel ſolam illam, vel ſaltem imprimis excoluerint; quid, quod ipſum vocabulum ἰατὴρ, vel ἰατρὸς, ἀπὸ τȣ͂ ἰȣ͂, quod *telum* ſignificat, nomen ſortitum fuiſſe videatur; (x) ipſaque Chirurgia tanquam ſenſui propior, cognitu etiam atque inuentu longe ſit facilior.

Sola igitur, ut verum profiteamur, propria noſtra culpa, inducta eſt neceſſitas, quae homines ad quaerenda infirmitati-

(t) Eleganter et erudite, uti ſemper ſolitus eſt, hoc expoſuit argumentum, Medicus nuper et Chirurgus conſummatiſſimus, qualem raro orbis videt literatus, IO. ZACHARIAS PLATNERVS, Progr. *de Chirurgia artis medicae parente*, Lipſ. 1721. edit. et *Opuſc.* iunctim a Filio *eius* FRIDERICO, Iurium in patria Academia hodie Prof. Publ. editis Lipſ. 1749. *Tom. II. pag.* 1. *ſeqq.* recuſo; et ante eum iam eodem perfunctus eſt labore laudatus ſupra ANDR. OTTOM. GOELICKE Diſp. *de mutilo medicinae corpore reſarciendo per chirurgiam et pharmaciam poſtliminio reuocadas.* Halae 1709.

(u) Hinc SENECA, *Epiſt. XCV.* Medicina, *inquit*, primis diebus in paucarum herbarum conſtabat notitia, quibus ſiſteretur fluens ſanguis et vulnera paullatim coirent.

(x) Teſtatur hoc non expreſſis ſolum verbis SEXTVS EMPIRICVS *aduerſ. Mathemat. Libr. I. c.* 2. edit. Lipſ. p. 225. dum inquit: Καὶ ὃν τρόπον ἰατρικὴ εἰρῆται μὲν τὸ παλαιὸν ἀπὸ τῆς τῶν ἰῶν ἐξαιρέσεως ἐπικατηγορεῖται καὶ νῦν καὶ τῆς τῶν ἄλλων παθῶν ἀνασκευῆς, πολλῷ τεχνικωτέρας ὄσης. verum etiam HIPPOCRATES hoc affirmare videtur, utpote qui in libro ſuo, quem *de officina medici* inſcripſit, nihil plane, quam quae ad Chirurgiam pertinent, protulit.

mitatibus ſuis compulit auxilia, cuique ſuos medicina debet natales ſuaque incrementa, quae poſtero tamen die ex variis ritibus atque conſuetudinibus, nunc quidem per fortuitos caſus, ut id, de quo nec ſpes nec ars humana cogitabat, ſine conſilio adhibitum remedium morbum ſanaret; nunc per improuiſum euentum, quo cauſa applicata, alium, quam exſpectabant effectum, eundem tamen ſalutarem, ſortiebatur; nunc per ratiocinium a ſimili, quo remedia, quae in hoc vel illo morbo proſperrimum oſtenderunt auxilium, obſeruabantur aliique occaſioni iterum aſſeruabantur; nunc per implorata oracula; nunc ab incubatione in fanis Deorum; nunc denique per ſomnia; idque genus alia, creuerunt et magis magiſque in dies amplificata fuerunt.

Inprimis autem multum huc procul dubio contulit apud Chaldaeos potiſſimum atque Aegyptios, in quorum ſinu magna ſtatim medicinam cepiſſe incrementa certo eſt certius, et a quibus, ut alios complures ritus, illi forſan acceperant, Iudaeos etiam (y) uſitata conſuetudo, qua in vias publicas forumque exponebantur aegri, omneſque iureiurando obſtringeban-

(y) Non quidem me latet, Experientiſſimum HVNDERTMARKIVM contra hanc ſententiam ſtrenue diſputaſſe, negareque illum, hunc Iudaeis in uſu fuiſſe morem. At ſemper tamen contra illum pugnant noui foederis loca *Marc. VI*, 57. *et Actor. V*, 15. An autem et olim ante Chriſtum natum et antiquiſſimo inprimis illo tempore hunc Ebraei iam habuerint ritum, literis quidem expreſſis nullibi exſtat commemoratum, licet tamen hoc aliquatenus colligere inde, quoniam Abrahamum Chaldaeos inter atque Babylonios diu verſatum eſſe indeque in Aegyptum veniſſe ſcimus, unde varios ritus inibi obſeruatos poſteros ſuos forſan quoque docuit; ut ipſos Iacobi poſteros diu in Aegypto vixiſſe, eiuſque incolarum, ut vitia, ita virtutes etiam ſibi reddidiſſe familiares, in praeſenti taceam:

gebantur tranſeuntes, ne praeterirent, niſi morbum percon-ctati eſſent remediaque, quibus reſtitui poſſet ſanitas, ipſique forſan aliquando fuerint ſanati, indicarent. (z) Auxit dein artem porro, quod morbo liberati, methodum, quae adhibita fuerat, conſcribere ac deinde ad ſacerdotes deferre (a) ſolerent, ut in templi eiuſmodi curationes deponerentur ſacrariis, pluresque hac ratione, quid in ſimilibus aliquando faciendum ſit caſibus, edocerentur. (b) Auxit denique neque minus artis ſcientiam et hoc, quod non per longum iam antea tempus ſolum uſitato ritu, corpora animalium cultui Deorum ſacratorum cultro ſubiicerent, viſcera eorum inquirerent et ex naturali eorum ſtatu ſituque futura ominarentur; (c) verum et nunc magis magiſque frequentior fieret conſuetudo cadauera mortuorum ſecandi, condiendi et exemtis viſceribus replendi balſamis, qua quippe ratione non ſolum de ſitu partium internarum vero atque naturali, verum etiam perſaepe de ipſis mor-

(z) Plura de hoc argumento ſatis eleganter expoſuit laudatus iam ſupra in patria mea academia Medicus clariſſimus CAROLVS FRIDERICVS HVNDERTMARK, libello *de Incrementis artis medicae per expoſitionem aegrotorum in vias publicas et templa*, Lipſ. 1749.

(a) Hunc etiam ritum ab Aegyptiis Iudaeos, vel eos ab his ſumſiſſe, credere nos iubent loca, quibus praecepta a Deo populo ſuo idcirco data continentur.

(b) Vid. HERMANNI CONRINGII Diſp. elegantiſſima *de Incubatione in fanis Deorum medicinae olim cauſſa facta*, Helmſtad. 1659. cf. PLINIVS *Hiſt. Nat. Lib. XXIX. cap. I.*

(c) Quod quidem argumentum, pluribus olim expoſuit Vir clariſſimus ſtrenuuſque antiquitatum medicarum vindex, PHIL. IAC. HARTMANNVS Diſpp. *de originibus anatomiae I.* quas cum nonnullis aliis laudabili nuper inſtituto recudendas curauit Vir Experientiſſimus, ERNESTVS GODOFREDVS KVRELLA *Faſcic. diſſertat. ad Hiſtor. med. et Anat. ſpectant.* Berol. 1754. 8. p. 16.

morbis, quibus obierant, edoceri scientiamque suam insigniter amplificare poterant. Maximum itaque, orta inde variis vario modo factis obseruationibus inuentisque remediis experientia, arti dedit incrementum. Et cum ipsa haec experientia his modis facillime esset comparanda, cumque maxime seduli essent in his ipsis experimentis perficiendis arteque solidius exercenda, iuxta HERODOTI testimonium (d), maximam impenderent operam Aegyptii, omniumque propemodum incolarum sensim sensimque colligeretur scientia, adeo, ut, quot morbi, tot etiam fere essent medici, PLVTARCHVSque ideo etiam τὰς μὲν Αἰγυπτίους πάντας ἰατροὺς εἶναι ἀκούομεν dixerit: non poterat non crescere felicissimo successu in dies ars nostra, nouaque capere incrementa.

Ab Aegyptiis omne dein, quicquid modo profecerant illi, CADMVM PHOENICIVM transtulisse ad suos, et ab his Phoeniciis, quibus cum omnibus vicinis gentibus maxima erant commercia, circa Argonautarum expeditionis circiter tempora, anno post conditum mundum cIↄ cIↄ Iↄ CC XXI transiisse in Graeciam, veterum historiarum testantur monumenta. (e) Hinc igitur ad Graecos, bonarum artium atque scientiarum strenuos illos cultores, deducta, magis aliquando extulit caput nouisque exornata fuit fulcimentis. Cum enim ea, quae ab Aegyptiis hac via acceperant, non constanter solum conseruarent illi, verum nouis etiam experimentis propriaque diligentia et laudabilibus studiose amplificarent institutis, et inter primos statim essent sapientes, qui arti huic nauarent operam, tum Poetae, LINVS, ORPHEVS, MVSAEVS, ME-

(d) *Histor. Libr. II. Cap.* 84.

(e) Vid. IO. HENR. SCHVLZE *Hist. Medic. p.* 68. *seq.*

LAMPVS, HOMERVS, (f) HESIODVS, aliique; tum Philosophi proprie sic dicti; tum fortissimi etiam Heroes ACHILLES, HERCVLES, IASON; tum denique et qui ex instituto manum admouerent operi, APOLLO, CHIRON, (g) et in primis AESCVLAPIVS, qui subtilius paullo rudem excoluisse artem plurimosque sine omni sanitatis recuperandae spe decumbentes restituisse, hincque vitam defunctis reddidisse dicitur, ideoque etiam in numerum relatus fuit Deorum (h);

nec

(f) Vid. SCVLZE l. c. p. 166. et inprimis ADAM. BRENDELII Disp. *de Homero Medico.* Viteb. 1700.

(g) De APOLLINE supra iam dictum est. CHIRON vero ille CENTAVRVS is fuit, qui cum sagitta semetipsum vulnerasset Herculis, herba, quae ideo *centauria* vel *chironia* etiam vocata fuit, vulnus curasse dicitur. Vid. PLINIVS *loc. cit. Lib. XXV. cap.* 6. quemadmodum etiam ulcera, quae ancipitis curationis sunt, *chironiorum ulcerum* ab eo acceperunt nomen, et a CELSO *Lib. V. cap.* 28. *p. m.* 323 *edit. Almeloven. Basil.* 1748 8. descripta sunt. Conf. MEIBOMIVS *in iusiurand Hippocr. cap.* XVI. p. 154.

(h) Vid. MARTIALIS *Lib. IX. el.* 18. PROPERTIVS *Lib. II. El. I.* PLINIVS *l. c. Lib. XXIX. cap. I.* Tres autem huius nominis omnes arte medica quam maxime claros fuisse CICERO testis est *de natura Deorum. L. III. p.* 32. *le* CLERC. *Histoire de la Medec. Tom. I. Livre I. Chap.* 14. *p.* 41. *primum* scilicet Apollinis, qui specillum et vulnerum obligationem inuenerit; *alterum* Mercurii fratrem, fulmine percussum; *tertium* Arsippi et Arsinoae, qui primus purgationem alui dentisque euulsionem reperit. Interim silentio non praetereundum quoque est, gallum atque serpentem, (forsan ab aeneo serpente Mosaico Iudaeis in solitudine salutis causa erecto desumtum) sacros fuisse Aesculapio, uti ex *Gyraldo*, *Natali Comite*, aliisque Mythographis notissimum opinor, tanquam vigilantiae atque prudentiae symbola, propterea quod experientias sine ratione, quibus hac prouide vtitur, vanas sterilesque esse,

ipsa

nec non bini eius filii PODALIRIVS et MACHAON, qui maximam ſibi nominis famam ex artis peritia et bellandi gloria, uti HOMERVS teſtis eſt, (i) comparauerunt; uti etiam PATROCLVS, qui, cum PODALIRIVS ipſe vulneratus muneri ſuo ſatisfacere haud valeret, eodem HOMERO (k) teſte, EVRYPILVM ſanauit: fieri non poterat non, quin iuxta CELSI teſtimonium magis aliquando apud eos, quam caeteras nationes, ars illa ſalutaris fuerit exculta.

Vti autem varie inter ſe diſcrepare videmus ſtudia hominumque ingenia, (haec enim eſt vitae noſtrae conditio,) ut iam libere iudicemus in nullius verba iurantes magiſtri, nunc autem variis praeconceptis occupati opinionibus in varias abeamus partes variiſque anſa inde detur erroribus atque obſtaculis: ita idem etiam iam tunc arti eueniſſe legimus ſalutari, ut, idque magno quidem artis emolumento, tam per totam Graeciam Scholae inſtituerentur medicae, quam varia etiam, poſtero die artis incremento quam maxime pernicioſa, orirentur obſtacula. Et *illas* quidem *Podalirio* natales ſuos debuiſſe dicunt. Capta enim iam Troga dirutaque, cum domum nauigarent Graeci, ad Scyron *ille* Caryae urbem, tempeſtate delatus, ſedem ibi fixit; et cum Graecia partim bellis flagraret, partim latrociniis pateret, depoſita imperii cura, ſcholam aperuit, eiectamque eruditioni tam aduerſis illis motibus paternam

 artem

ipſa iam iudicauit antiquitas. Conf. IOH. ALBERT. SEBIZII Diſp. citat. *de Aeſculapio Medicinae Inuentore*, Cap. X. *de Gallo Aeſculapii*. p. 54. atque Magnificus noſter TRILLERVS *Poemat. Phyſ. Moral.* Tom. V. p. 553.

(i) *Iliad* Δ. *v.* 217, *ſeqq.*

(k) *Iliad.* Λ. *v.* 843.

artem restituit; docuit atque exercuit. Ex qua potissimum tres dein, maxime postero die celebres, ortae sunt coloniae, *Rhodia*, *Cnidia Coaque*. At ista quidem *Rhodia*, uti omnium inclaresce-re cepit prima; ita etiam primum iterum fuit extincta. *Coa*, vero reliquas omnes, ipso etiam hanc ei gloriam non inuidente *Galeno*, (l) fama atque celebritate superauit, quin immo et hodie adhuc; propter sola illa etiam *Praesagia Coaca*, quae *Hippocratis* inter scripta haud infimum merentur locum, nihilque aliud sunt, quam Obseruationes sic dictae practicae a Medicis Cois factae, ab Hippocrate autem post modum, vel alio quodam antiquo Scriptore in ordinem redactae, magnae apud nos esse debet aestimationis. Nec denique *Cnidia* huic proxima, ob celeberrimos, qui inde prouenerunt, medicos, minore laude est digna. Quo salubriores vero hae ipsae Scholae medicae, artis erant incremento; ad altius tamen adhuc procul dubio euecta fuisset illa fastigium, nisi alia, quam hactenus obseruata fuerat, plane via incedendum esse quidam credidissent, solique experientiae primatum deferendum iudicantes, variis sectis erroribusque dedissent occasionem. Ex his *Acron* inprimis quidam, uti putant, *Agrigentinus*, cum nonnullis aliis, qui in eius iurabant verba, ille erat ipse, qui fundata inprimis *Secta*, quae vocatur *Empirica*, (m) liberam aliquatenus me-

dicinam,

(l) *Method. medend. lib. I.*

(m) Vid. quae Vir Illustris et omni liberali doctrina abundans arteque sua quam maxime clarus, Antecessor medicus in Georgia Augusta grauissimus GEORGIVS GOTTLOB RICHTER Affinis et Patronus meus singulariter colendus docte proposuit, in Progr. *de Veterum Empiricorum ingenuitate.* Goetting. 1741. Et legi vtique merentur, quae Vir praeclare doctus atque in arte sua Experientissimus Medicus hodie Wolfen-

bütte-

dicinam, et ad aliquem iam perfectionis euectam gradum, tanquam vinculis denuo conſtrictam, nouis iterum ſubiiciebat impedimentis (n).

Quare maxime utique et abſque controuerſia laudandus venit HIPPOCRATES *Cous* qui, et nonne diuina factum hoc eſt prouidentia? extulit prae caeteris caput et ipſe iam patris atque maiorum ſuorum in rebus medicis laborantium inuentis diues, incomparabiles illos veteris medicinae eleganter iterum collegit theſauros, falſumque nihil, nihil immiſcens inutile, tot praeclara templorum ſpolia, tot propriae induſtriae atque experientiae egregias gazas uno comprehendit volumine, experientiamque cum ratione coniungens, labentem reſtituit medicinam et in verae artis redegit formam. (o) Sed de hoc ipſo *Hippocrate*, cuius apud omnes ſubſequentis aeui medi-

büttelenſis clariſſimus, Fautor meus honoratiſſimus MICHAEL ANTON KAYSER, pro Gradu Doctoris olim ſub Praeſidio HEISTERI diſputauit *de Medicinae Sectae Empiricae Veteris atque hodiernae diuerſitate*, Helmſtad. 1751.

(n) Fuſius hoc de argumento quondam expoſuit Praeceptor atque Promotor meus omni pietatis cultu in cineribus adhuc Venerandus, PETRVS GERIKE, in his veteris medicinae deliciis, ſi quidam, exercitatiſſimus, eleganti commentario, *de Scholis atque inſtitutis medicis in Graecia atque Aegypto ante Hippocratis tempora.* Helmſt. 1748. Sed dolendum utique eſt, quod opus inceptum, morte nobis praematura ereptus, perficere clariſſimus Auctor haud potuerit.

(o) Lege, quae Vir cl. GEORGIVS MATTHIAE expoſuit vernaculo ſcripto: Ob Hippocrates Wind gemacht, wenn er vor mehr als 2000. Jahren behauptet, die Medicin ſey zu ſeiner Zeit ſchon ganz erfunden. Göttingen 1745.

medicos, summa semper mansit reuerentia; pluribus disserendi occasionem praebebit ipsa huius diei, quem indico, solemnitas.

Cum enim non sine singulari immortalis DEI, quae summa eius erga me est prouidentia, nutu atque consilio ita euenerit, ut *Potentissimus Serenissimusque* REX *noster atque* ELECTOR, *Pater Patriae Indulgentissimus, Dominus meus longe Clementissimus*, submissis meis clementissime annuerit precibus munusque Medicinam extra ordinem publice hac in inclita Academia docendi gratiosissime nuper mihi demandauerit: non sinit se diutius reprimi fidelissimae submississimaeque mentis impetus, dulcissimo, quod *regium hoc* mihi iniunxit *beneficium*, fungendi officio, publicaque *illud* pietate atque religione colendi, ut, quanta cupiditate flagret gratissimus animus; quanto honori REGIS OPTVMI mihi ducam clementiam; quantoque afficiar gaudio, ut *huic Academiae*, ubi prima quondam ante decennium et quod excurrit artis hausi praecepta, summisque ducibus VATERO et STENZELIO, inter coelites nunc triumphantibus, *Magnificisque*

cisque Viris LANGGVTHIO et BOSIO Praeceptoribus atque Patronis aeternum colendis, quibus perennem a DEO precor sanitatem seramque senectutem, adolescentulus militaui, huic, inquam, Academiae, quam amaui semper, nunc adamare non desinam, deuouere me, vitam omnem studiaque quaeuis debeam, omnibus constet. Idque quidem ipsum, more laudabili recepto, proximo *die XXIX. Nouembris* facere constitui oratione solemni, qua pro perenni REGIS *Maximi*, *Augustissimae* REGINAE, *Serenissimi Iuuentutis* PRINCIPIS, *totiusque* FAMILIAE *Regio-Electoralis* salute, pia publice atque ardentissima nuncupabo vota, simulque, postquam *Hippocratem tanquam summum ac perfectissimum boni medici exemplum* breui adumbrauerim sermone, bonis, uti confido, auspiciis, demandatum adibo munus. Huius autem ipsius solemnitatis, cum plures cupiam optemque testes, dicturum me, ut *Rector Academiae Magnificus*, *Comites Illustrissimi*, *Perillustris Liber Baro*, *Patres Academiae Conscripti*, *utriusque reipublicae Proceres*,

cum

cum Generosissimorum Nobilissimorumque Ciuium Corona horis locoque consuetis beneuole audire, exoptatissimaque praesentia sua ornare muneris primordia haud dedignentur, est, quod omni pietatis, obseruantiae, honoris amorisque cultu rogo atque contendo. P. P. in Academia Leucorea, Wittebergae Saxonum. Dominica XXIV. post Festum S. S. Triados

A. cIↃ IↃ CCLIV.

VITEMBERGAE

PRELO EPHRAIM GOTTLOB EICHSFELDI

ACADEMIAE A TYPIS.

